

ALBANSKO-MAKEDONSKI PISAC LUAN STAROVA PREDSTAVIO ROMAN O SVOJJOJ MAJCI "ERVEHE"

Naša otadžbina je - život!

PULA - Ervehe je ime majke plodnog albansko-makedonskog pisca Luana Starove, perzijskog je podrijetla i znači "duhovni cvijet", a naziv je to i njegovog istoimenog romana koji je preksinoc nadahnuo i dirljivo predstavio na pulskom Sajmu knjige, u društvu crnogorskog pisca Andreja Nikolaidisa i moderatora Andree Matoševića. Luan Starova je pisac, umirovljeni sveučilišni profesor francuske književnosti (u Zagrebu studirao francuski jezik i komparativnu književnost), a kao veleposlanik živio je u Tunisu, Palestini i Francuskoj.

Njegov život i rad obilježili su svojevrсни formalni i jezični život u egzilu: s dvi-

je godine je s obitelji iz Albanije izbjegao u Makedoniju, a njegov ciklus "Balkanska saga" sastoji se od 12 romana objavljivanih tijekom desetak godina, te obuhvaća 20. stoljeće proživljeno kroz vizuru jedne albanske porodice i njihovog egzilantskog statusa. Roman "Ervehe" objavio je zagrebački TIM press.

- Ovo je roman o mojoj majci, ispričan iz pozicije sina naratora, dok je cijela saga (zasad na 3.000 stranica) povijest jedne albanske obitelji u egzilu, koja je 40-ih napustila staljinističku Albaniju u tragičnom prelasku preko Ohridskog jezera, pa i putem ispod vode. Sagu sam počeo pisati kao 50-godišnjak, sada imam 76 godina,

Pisac Luan Starova (u sredini)

ali sam u nagonu da dovršim sagu o svojoj ili izmišljenoj obitelji koja nema svoga kraja, kazao je Starova, dodavši: "Pisanje je ljubav koja traje do kraja života, a s čitateljem ja dijelim tu mentalnu ljubav. Znaite, ja sam čitatelj koji piše, i to za čitatelje".

- Moja je majka Ervehe govorila: 'Bog me je poslao da spasim svoju djecu'. Živimo tamo u kaosu etničkih, vjerskih, socijalnih razlika, a obitelj je jača od svega. Ja svoju majku, koja je bila španjolskog porijekla, a sirota bila je i čistačica, stavljam ispred

francuskih zakona, ispred francuske države, rekao je. Njemu se nerijetko javljaju i sami čitatelji, pa se tako i jedna Makedonka rasplakala na telefonu, rekavši mu da on kao da je pisao i o njenoj obitelji.

- Mora se poštivati život. Definitivno, naša je otadžbina život, naglasio je pisac, uz pljesak publike.

Andrej Nikolaidis rekao je da su granice lajtmotiv ove knjige, a da pripovijedanje teče lako i prirodno, s raskošnim stilom, vrlo lijepim detaljima, ali i vrlo kompleksnim konstrukcijama. "I ova je knjiga duhovni cvijet, poklon majci, poentirao je Nikolaidis.

Na dobro pitanje moderatora Matoševića o motivu jegulje, uslijedio je autorov odgovor koji u cjelini zaslužuje citiranje: "To vam je put jegulje ili vodena piramida. Jegulje vam žive u Ohridskom

jezeru, koje preko Drima istječe u more. Nakon osam godina života u slatkim vodama, ženske jegulje odlaze na drugu stranu Atlantskog oceana i nakon oplodivanja vraćaju se doma u slatke vode. Kažu da je taj put star nekoliko milijuna godina, i da je stariji pod povijesti čovjeka. Za staljinističke Albanije Envera Hodže izgrađene su, kao svojevrсни refleksi totalitarnog režima koji gradi Potemkinova sela, tri brane koje su se prepriječile prirodi, pa su jegulje masakrirane na turbinama. Kasnije se obećavalo i radilo na alternativnim putovima. Paralelno s ovom pričom traje i putovanje obitelji, od Informbiroa, prekida odnosa i zatvaranja granica, a ako biste se vratili, u Albaniji bi vas tada likvidirali. Obitelj slijedi put jegulje, a jedan kritičar Le Monda razvio je na metafori jegulje teoriju puta egzila". **Z. ANGELESKI**